

I. I. Черленяк

доктор наук з державного управління,
старший науковий співробітник, професор,
завідувач кафедри міжнародного бізнесу,
логістики та менеджменту, ДВНЗ «Ужгородський
національний університет», Україна
cherlenyaki@mail.ru

УДК 330.342

О. А. Курей

старший викладач кафедри міжнародного
бізнесу, логістики та менеджменту,
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет», Україна
kurej_o@yahoo.com

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація. Показано трактування сутності та визначено основні риси трансформаційної економіки України крізь призму формацийного, модернізаційного, інституціонального, футурологічного і технократичного підходів. Виявлено, що економічну систему України на сучасному етапі слід класифікувати як гіперзмішану, у якій існує тільки видимість транзитивних та трансформаційних економічних процесів. Запропоновано розглядати нинішню економічну систему України як таку, що перебуває в конвертаційному транзиті із безвекторною динамікою пасреверсивного типу.

Ключові слова: економічна трансформація, економічна система, транзитивна економіка, трансформаційна концепція.

И. И. Черленяк

доктор наук по государственному регулированию, старший научный сотрудник, профессор,
заведующий кафедрой международного бизнеса, логистики и менеджмента,
Ужгородский национальный университет, Украина

О. А. Курей

старший преподаватель кафедры международного бизнеса, логистики и менеджмента,
Ужгородский национальный университет, Украина

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИДЕНТИФИКАЦИИ ПОСТСОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Аннотация. Показана трактовка сущности и определены отличительные черты трансформационной экономики Украины сквозь призму формационного, модернизационного, институционального, футурологического и технократического подходов. Выведено, что экономическую систему Украины на нынешнем этапе следует классифицировать как гиперсмешанную, в которой существует только видимость транзитивных и трансформационных экономических процессов. Предложено рассматривать современную экономическую систему Украины как такую, что находится в конвертационном транзите с безвекторной динамикой пасреверсивного типа.

Ключевые слова: экономическая трансформация, экономическая система, транзитивная экономика, трансформационная концепция.

Ivan Cherlenyak

D. Sc. in Public Administration, Senior Researcher, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine
3 Narodna Sq., Uzhhorod, 88000, Transcarpathian region, Ukraine

Oksana Kurey

Senior Lecturer, Uzhhorod National University, Ukraine
3 Narodna Sq., Uzhhorod, 88000, Transcarpathian region, Ukraine

CONCEPTUAL PROBLEMS OF THE UKRAINE'S ECONOMIC SYSTEM POST-SOCIALIST TRANSFORMATION IDENTIFYING

Abstract. Introduction. The relevance of economic transformation research is determined by the needs of the target formation of the future economic system that meets the highest level of technological efficiency, the efficiency of resources usage and social efficiency. The practical significance of these studies is achieved when they are aimed at finding the best way to reach the effective condition of the «planned» economic system.

The purpose of the article is systemic analysis of the current static component of the national economy and vector dynamics of the economic system that will identify the processes of economic and socio-economic change in terms of the economic transitology concept and work out the proposals to determine their attitudes in compliance with current macroeconomic concepts.

Results. Based on the analysis, the authors conclude that despite the existing approaches to the definition of the nature and explanation of the causes and trends in the transformation process of economies, the economic system of Ukraine at this stage should be classified as hyper mixed.

Conclusion. Economic transition in Ukraine degenerated into conversion that involves no movement to the target. Only the change of information about the real condition of the economy and its needs is included. From the perspective of modernization theory, the actual economic system of Ukraine exists in transit conversion with no vector dynamics of past reversible type, which means that the economy is cyclically rotating by targets of the constructive transition.

Keywords: economic transformation; economic system; transition economies; transformation concept.

JEL Classification: O10, P20, P21

Постановка проблеми. Організація економіки залежить як від історично сформованого структурно-функціонально-цільового стану, так і від тенденцій та цілей розвитку-еволюції-модифікації економічної системи. Цей факт має велике значення і для усталених та зростаючих розвинутих економічних систем, і, особливо, для тих національних економік, які втратили свою стійкість через низьку результативність процесів економічного відтворення та падіння конкурентоспроможності, зміну концепції макроекономічного регулювання і/або основ соціально-економічної політики. Ідеться про так звані перехідні економіки, процес розвитку яких досить успішно описує економічна транзитологія. Актуальність досліджень економічної трансформації зумовлюється потребами формування такого цільового стану майбутньої економічної системи, який відповідає вищому рівню загальної ефективності, що має технологічну, ресурсну, соціальну складові. Тому сьогодні вкрай важливо визначити оптимальні шляхи досягнення «запланованого» кінцевого стану системи господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми структурних та інституційних трансформацій у різних економічних системах розглядають у своїх роботах українські дослідники Базилевич В., Башнянин Г., Білорус О., Бодров В., Гальчинський А., Гесць В., Гриценко А., Єщенко П., Кваснюк Б., Леоненко П., Осецький В., Радіонова І., Савчук В., Скрипніченко М., Соскін О., Тарасевич В., Черняк О., Чухно А. Значний внесок у розвиток теорії і методології системних економічних трансформацій зробили такі відомі зарубіжні вчені, як Бальцерович Л. (Balcerowicz L.), Голдман М. (Goldman M.), Інтріглейтор М. (Intriligator M.), Корнаї Я. (Kornai J.), Макінтайр Р. (McIntyre R.), Мессенгіссер М. (Messengisser M.), Норгаард О. (Norgaard O.), Нова А. (Nove A.), Ослунд А. (Oslund A.), Олсон М. (Olson M.), Стігліц Дж. (Stiglitz J.), Тейлор Л. (Taylor L.), Тобін Дж. (Tobin J.), Хіршлейфер Дж. (Hirshleifer J.), у тому числі російські – Абалкін Л., Бузгалін О., Івлева Г., Кушлін В., Ольсевич Ю. та ін.

Водночас, економічна транзитологія не приділила достатньо уваги проблемі економічного транзиту України, зокрема, виробленою ефективних рекомендацій формування макро- і мікроекономічної політики, здатної відповісти цивілізаційним викликам. Потребують ґрунтовного дослідження питання ідентифікації змісту поточної квазістаціонарного стану економіки України та його віднесення до транзитивного типу економік, перспективи перетворення національної економіки в багатогранно конкурентоспроможну соціально-економічну систему.

Мета статті: системологічний аналіз поточної статистики компонент національної економіки і векторів динаміки економічної системи, що дозволить ідентифікувати економічні та соціально-економічні зміни в термінах концепції економічної транзитології і напрацювати пропозиції для визначення їх відповідності сучасним макроекономічним концепціям.

Основні результати дослідження. За сучасними визначеннями, предметом транзитології є проблеми економічної трансформації, а об'єктом – економіка країни (або країн), що перебуває на етапі переходу від одного до якісно іншого стану соціально-економічної системи. При цьому посилення інтересу до транзитології загалом та економічних пострадянських трансформацій зокрема стало головною ознакою економічних дослідницьких інтересів кінця ХХ століття [1, с. 1091]. Поняття «трансформація» у широкому розумінні можна представити як усезагальну форму розвитку економічних систем, пов'язану з їх безперервними кількісними та якісними змінами на шляху еволюційних і революційних перетворень, а у вузькому – як внутрішню складову еволюційного процесу, що передбачає докорінне оновлення господарської системи у ході її стрибкоподібних якісних змін [2, с. 30]. Водночас, Білору О. зазначає, що «загальне визначення «транзитивна економіка» розкриває сучасну стадію розвитку світової економічної системи, яка характеризується глобалізацією

та урбанізацією; прискоренням темпів науково-технічного прогресу; інформатизаційними процесами; переорієнтацією старих традиційних ресурсів і виробничих технологій; зміною функцій держави» [3, с. 4].

Суперечливість та багатогранність підходів до трактування моделей соціально-економічних трансформаційних змін зумовлюють необхідність виділення основних трансформаційних концепцій, що дозволять визначити рольову приналежність окремих економічних систем до того чи іншого рівня транзитивного процесу. З цього погляду, цілком виправданим є здійснений Бураковським І. поділ стратегій економічної трансформації, реалізованих різними країнами, на три великі групи: 1) модель трансформації країни, що розвивається; 2) модель економічної реконструкції; 3) модель системних перетворень [4]. Зазначений поділ є, проте, дещо умовним, оскільки не можна з безпосередньою точністю віднести ту чи іншу транзитивну економіку до певної моделі. Основним залишається часовий орієнтир. Саме він визначає етапність перебування економіки в ареалі дії системоутворюючих чинників конкретної моделі.

З другого боку, від початку етапу серйозних трансформаційних перетворень політики та економісти поділилися на дві групи – прибічників «шокової терапії» і «градуалістів». В основі їх суперечності – розуміння природи ринкового регулятора. Таким чином, ідеологічно прибічників різних способів досягнення єдиної за своєю суттю мети системної трансформації об'єднує держава, а практично – трансформація [5, с. 5–6].

Трансформаційні зміни неможливі без докорінної перебудови основ соціально-економічного укладу суспільства, покликаної створити нову економічну реальність – економічну систему, яка реалізує кінцеву мету транзиту. Визначивши характер розбудовуваної економічної системи та її базисні структури, значно легше втілювати у життя соціально-економічні реформи. При цьому важливого значення набуває критеріальний підхід до трактування сутності економічних систем. За Б. Гаврилішином, основний принцип класифікації економічних систем полягає в розмежуванні двох економічних функцій: створення багатства і його розподілу. Перша виконується приватним сектором на засадах вільного підприємництва, друга – шляхом прямого втручання соціалістичного уряду з метою усунення несправедливості в розподілі [6, с. 87].

Кінцевим результатом трансформації будь-якого штиту є якісні зміни в соціально-економічній будові суспільства. Визначаючи головну довгострокову мету перехідного процесу для 28 країн світу зі створення ринкової економіки, Всесвітній банк у 1996 році визначив також основний критерій завершення реформ: «Перехід до ринкової економіки вважатиметься завершеним тільки тоді, коли проблеми та подальші реформи у цих країнах будуть аналогічними завданням, що стоять перед країнами із розвинутою ринковою економікою і порівняним рівнем доходів» [7]. Однак попри загалом оптимістичне цілепокладання, порівняльний аналіз сучасних моделей соціально-економічних перетворень складних, нерівноважних, здатних до самоорганізації та саморозвитку економічних систем дав нам підстави для висновку, згідно з яким спонтанна трансформація пострадянських країн є деструктивною і спрямовує господарський розвиток у неефективне русло. Для колишніх соціалістичних країн мета переходу до нової економічної системи полягає не лише в утвердженні ринкових відносин, а й у створенні умов для формування постіндустріального суспільства. Тож сучасний ринок слід розуміти як важливий механізм, глибоко пов'язаний із сукупністю суспільних відносин, розвиток яких залежить від соціально-політичної сфери, морально-етичного клімату, історичної та культурної спадщини певної цивілізаційної ідентичності [2].

Існують формаційний, цивілізаційний, модернізаційний, інституціональний, технократично-футурологічний підходи до трактування закономірностей та особливостей розвитку соціально-економічних систем. Представники фор-

маційного підходу виходять із доміанти майнових відносин у системі суспільних взаємозв'язків. Після його критики наприкінці ХХ століття, зокрема через кризу соціального світосприйняття, сьогодні формаційному підходу знову почали надавати особливого уваги, увівши в обіг поняття шостої формації інформаційного походження. Остання обумовлює виникнення постіндустріальної суспільно-історичної формації, здатної враховувати виклики сучасних складних взаємообумовленостей економічних і соціальних систем [8]. З точки зору формаційного підходу, економіка України повертається від квазікомуністичної до капіталістичної формації, яка наразі містить елементи інформаційних технологій. Але ці елементи не становлять змісту нової формації, яка сьогодні описується формулою «інформаційне суспільство + суспільство знань», що є середовищем генерації нових вартостей та цінностей.

Відповідно до цивілізаційного підходу, нині відбувається трансформація власне капіталістичної системи, якій іманентно властива здатність до самоорганізації. Зважаючи на подібне трактування особливостей цивілізаційного підходу, сучасний стан соціально-економічної системи України можна охарактеризувати як такий, що знаходиться на ділянці стагнації кривої цивілізаційного розвитку та в локальному тулику цивілізаційного вибору.

Дедалі частіше для означення характеристик перебігу трансформаційних змін у соціально-економічному базисі українського суспільства використовуються постулати модернізаційного підходу. Це пов'язано із прихильним ставленням багатьох дослідників до поняття «модернізація», яке акцентує увагу на аспекті поліпшення, удосконалення соціальних інститутів, суспільних відносин, концептуально відрізняючись, таким чином, від понять «розвиток», «трансформація», «зміна», що є більш нейтральними стосовно динаміки суспільного процесу в напрямі поширення прогресивних тенденцій [9]. Погляди на сутність модернізації різняться в межах цивілізаційного та формаційного підходів. Беззаперечним є той факт, що модернізаційний підхід дозволяє окреслити перспективи соціально-економічного розвитку трансформаційної економіки, спираючись на якісне покращення як у політичній, так і в економічній сферах суспільства. З цієї точки зору, українська економіка перебуває у стані перманентних революційних змін, які мають затяжний характер.

Сучасна інституціональна теорія намагається враховувати особливості перехідних економік, які полягають у необхідності здійснення перетворень у традиційних сферах діяльності, подолання викривлень колишнього режиму, ухвалення нових норм і процедур та створення нових інститутів [10]. Інституціональний підхід до трактування сутності соціально-економічних систем, на відміну від традиційного підходу, просуває постулат про однаковість реформ для різних економік за умови однаковості політичних, соціальних, культурних характеристик та схожості структури цих економік. Інституційну систему неможливо модернізувати, не удосконаливши всі її складові – інститути ринку і підприємництва в економічному, соціальному та правовому форматах [11, с. 42–43]. Таким чином, інституціональна трансформація постпланової економіки України видається наразі незавершеною. Сформовані ринкові інститути не відповідають вимогам ефективності й результативності, унаслідок чого інституціональна реформа набуває фрагментарного, а не системного характеру.

Загальним у соціально-економічних перетвореннях сучасних господарських систем є тенденції постіндустріалізації (інтелектуалізація, інформаціоналізація) та глобалізації економіки. Саме із поняттями постіндустріальної економіки, а також інформаціоналізації пов'язане виникнення найновіших теоретичних напрямів – технократичного і футурологічного підходів.

У центрі уваги технократичного підходу перебувають питання переходу до постіндустріальної стадії розвитку, проблеми слабозрозумитих держав, пов'язані із незавершеною індустріальною модернізацією. Історичними передумовами виникнення зазначеного підходу стали науково-

технічна та інформаційно-технологічна революції. Сучасне інформаційне постіндустріальне суспільство досягло дуже високого рівня складності, що обумовлює вищий рівень когерентності підсистем, коли їх сукупний кооперативний ефект визначає поведінку системи загалом, а зміни в одній із підсистем моментально поширюються на всю систему. Отже, будь-який небажаний економічний, політичний, інформаційний, культурний фактор діятиме вже не локально, а на рівні всієї системи [12, с. 12]. Таким чином, подальші часові фази перехідного етапу, що уособлюватимуть набуття економікою України постіндустріальних характеристик сучасного інформаційного суспільства, будуть відзначені широкомасштабними коливаннями й постійними революційними/еволюційними зрушеннями взаємопов'язаних економічної, політичної і соціальної підсистем, де на перший план іноді виходитимуть культурологічні та етичні чинники.

Із технократичними тісно пов'язані футурологічні концепції, що виступають альтернативою марксистсько-ленінській теорії суспільного розвитку, в основі якої лежить зміна суспільно-економічних формацій. Основним методологічним принципом технократично-футурологічної концепції є технологічний детермінізм, тобто твердження, що розвиток техніки визначає розвиток суспільства незалежно від його соціально-економічного базису.

Якщо слідувати формаційному та цивілізаційному підходам, то в Україні відбувся економічний перехід у самовідтворюваний стаціонарний гіпермікс, а саме: часткова трансформація економічної системи, частковий транзит, трансформація і конвертаційний цивілізаційний зсув.

З точки зору модернізаційного підходу, це спричинило повторюваний реверсивний процес структурно-функціональної модифікації економічної системи на шляху до однієї із сучасних форм здорового розвиненого капіталізму та певної визначеної форми прогресивної модернізації – органічної або наздоганяльної. У цілому, фасад економіки ніби покращується, але насправді відбувається лише анклавна часткова модернізація. Із потоку ВВП непродуктивно вилучаються кошти на підтримку процесу створення анклавної економічної системи, тобто на формування та відтворення державно-монополістичного (олігархічного) капіталізму. В результаті в Україні не вдалося створити конкурентне середовище як перманентний фактор модернізації технологій, а відтак і трансформації економіки.

Отже, зважаючи на існуючі підходи до означення сутності та пояснення причин виникнення і тенденцій розвитку трансформаційних економік сучасності, економічну систему України на сучасному етапі слід класифікувати як гіперзмішану. У ній змішані елементи трьох фаз економічного розвитку, які, наприклад, Соскін О. визначає як три моделі: модель державно-монополістичного капіталізму, модель державного соціалізму, модель народного капіталізму [13]. У гіперзмішаній економіці формуються два нерівноправні потоки макроекономічного типу: 1) між сектором приватного підприємництва – державним сектором – сектором домогосподарств; 2) між окремим сегментом сектору домогосподарств – фінансовим ринком – державним бюджетом – банківською системою – інвестиційними фондами – сектором великого бізнесу. Перекачування ресурсів між названими потоками формує видимість транзитних і трансформаційних економічних процесів.

Висновки. У фокусі принципів формаційного підходу в Україні відбувся відкат до недоконаної, парадоксально неефективної форми капіталізму – капіталізму зі штучно створеними бар'єрами для економічної конкуренції. Як наслідок, замість підйому-транзиту до шостої інформаційної формації після цивілізаційної фази розвинутого соціалізму відбувся перехід-спад на цивілізаційне русло із такими характеристиками, як неефективне феодально-монополістичне відгалуження першої (найнижчої) фази капіталізму, яка реально не потребує нових знань населення і розвитку новітніх вітчизняних технологій. Розглядаючи принцип розподілу соціально-управлінських ролей

влади та бізнесу, ми дійшли висновку, що економічний транзит в Україні виводився в конвертаційний трансформатизм, що передбачає не просування до мети, а лише зміну моделі надання інформації про реальний стан і потреби економіки.

З точки зору теорії модернізації, шлях економічної системи України сьогодні можна визначити як конвертаційний транзит із безвекторною динамікою пасреверсивного типу, що означає циклічно-поворотний рух економіки повз цілі конструктивного транзиту, які озвучувалися в 1990-ті роки і передбачали рух до нового, кращого структурно-функціонального стану економіки у формі соціально орієнтованого ринкового регульованого господарського розвитку.

Література

1. Финансово-кредитный энциклопедический словарь ; под общ. ред. А. Г. Грязновой. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 1168 с.
2. Гражевська Н. І. Трансформація економічних систем в умовах глобалізації ; автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / Н. І. Гражевська. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. – 29 с.
3. Білорус О. Г. Еволюція ролі транзитивних держав у світосистемі глобалізму / О. Г. Білорус // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 11–12(1). – С. 3–6.
4. Українська державність у XX столітті: Історико-політологічний аналіз / [О. Дергачов (кер. авт. кол.), Є. Бистрицький, О. Білий, І. Бураковський, Дж. Мейс та ін.]. – К. : Політ. думка, 1996. – 434 с.
5. Евстигнеева Л. П. Теория экономической трансформации как исследовательская программа / Л. П. Евстигнеева, Р. Н. Евстигнеев // Общественные науки и современность. – 2007. – № 5. – С. 5–17.
6. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дорогокази в майбутнє : доповідь Римському Клубові / Б. Гаврилишин ; упоряд. В. Рубцов. – 3-тє вид., доп. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. – 248 с.
7. De Melo M. From Plan to Market: Patterns of Transition [Electronic resource] / M. De Melo, C. Denizer, A. Gelb // The World Bank. – January 1996. – Accessed mode : http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/1W3P/IB/1996/01/01/000009265_3961019173154/additional/126526322_20041117175610.pdf
8. Бех Ю. В. Саморозгортання соціального світу : монографія / Ю. В. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 248 с.
9. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії : монографія ; за заг. ред. д.і.н., проф. А. І. Кудряченка. – К. : НІСД, 2007. – 396 с.
10. Носова О. В. Інституціональні підходи до дослідження перехідної економіки / О. В. Носова // Економічна теорія. – 2006. – № 2. – С. 25–36.
11. Сірий Є. В. Інституціональні засади дослідження трансформаційних процесів в аспекті ринково-підприємницького сегменту сучасного українського суспільства / Є. В. Сірий // Ак-

туальні проблеми соціології, психології та педагогіки. – 2012. – №14. – С. 39–48.

12. Савостьянова М. В. Нові цінності постіндустріального суспільства / М. В. Савостьянова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2011. – № 59. – С. 9–13.

13. Соскін О. І. Модель народного капіталізму як основа конкурентоспроможного розвитку української економіки / О. І. Соскін // Економіст. – 2010. – № 2. – С. 21–25.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2013

References

1. Griaznova, A. (Ed., 2004). *Financial and Credit Encyclopedia* Moscow: Finance and Statistics (in Russ.).
2. Grazhevskaya, N. (2009). *Transformation of Economic Systems Under Globalization* (Thesis for D. Sc. degree in Economics, Taras Shevchenko Kyiv National University). Kyiv, Ukraine (in Ukr.).
3. Bilorus, O. (2012). *Transitive Countries Evolution in Global Environment. Ekonomichnij Casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 11-12(1), 3-6 (in Ukr.).
4. Derhachov, O., Burakovskiy, I., Meys, Dzh. et al. (1996). *Ukrainian State in the Twentieth Century: Historical and Political Analysis*. Kyiv: Political Thought (in Ukr.).
5. Evstigneeva, L., & Evstigneev, R. (2007). *The Theory of Economic Transformation as a Research Program. Obshchestvennyye nauki i sovremennost (Social Sciences and Modernity)*, 5, 5-17 (in Russ.).
6. Gavrylyshyn, B. (2009). *Towards Efficient Societies: Roadmap to the Future*. Kyiv: Pulsars (in Ukr.).
7. De Melo, M., Denizer, C., & Gelb, A. (January 1996). *From Plan to Market: Patterns of Transition*. Retrieved from http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/1W3P/IB/1996/01/01/000009265_3961019173154/additional/126526322_20041117175610.pdf
8. Beh, Ju. (2007). *Self-employment of the Social World*. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University Publishing (in Ukr.).
9. Kudriachenko, I. (Ed., 2007). *The Political System and Civil Society: European and Ukrainian Realities*. Kyiv: National Institute for Strategic Studies (in Ukr.).
10. Nosova, O. (2006). *Institutional Approaches to the Study of Transition. Ekonomichna teoriya (Economic Theory)*, 2, 25-36 (in Ukr.).
11. Siryi, Ye. (2012). *Institutional Framework of Transformational Research Process in Terms of Market-business Segment of Modern Ukrainian Society. Aktualni problemy sociologii, psihologii ta pedagogiki (Actual Problems of Sociology, Psychology and Pedagogy)*, 14, 39-48 (in Ukr.).
12. Savostyanova, M. (2011). *New values of Postindustrial Society. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka (Herald of Zhytomyr Ivan Franko State University)*, 59, 9-13 (in Ukr.).
13. Soskin, O. (2010). *The Model of People's Capitalism as the Basis of Competitive Development of Ukrainian Economy. Ekonomist (Economist)*, 2, 21-25 (in Ukr.).

Received 12.09.2013

Шановні колеги!
Передплачуйте науковий журнал
«Економічний часопис-XXI» на 2014 рік!